

Yttrande i mål nr M 595-12

Umeå Tingsrätt
Box 138
901 04 Umeå

Kiruna 2013-03-25

Naturskyddsföreningen i Kiruna och Naturskyddsföreningen i Norrbottens län har tagit del av kungörelse för Miljörätt – gruva m.m. i Mertainen, Kiruna kommun och vill framföra följande synpunkter. Föreningarna har beviljats anstånd att inkomma med yttrande.

Naturskyddsföreningarna menar vad avser val av lokalisering av upplagen att det föreslagna alternativet inte kan godkännas. Den östra sidan har så pass höga naturvärden att deponi inte får ske där. Föreningarna förordar västra alternativet för sidobergsupplagen då de områdena inte har lika höga naturvärden som östra sidan. Alternativ med upplag på västra sidan måste således väljas då det ger mindre skada på naturvärden än det nu föreslagna. Även i bolagets förslag till upplag på västra sidan är dock sovringsavfallet kvar på östra sidan och tar i anspråk värdefulla områden på den östra sidan. Sovringsavfallet inkräktar på några av dom finaste områdena i öster och måste därför också flyttas. Hur detta ska lokaliseras behöver kompletteras av bolaget.

I Bilaga A5 kapitel 5.2 saknas två funna arter som måste läggas till; stjärntagging och tallticka, båda NT enligt rödlistan.

Skogar som finns på östra sidan är det inte stora områden kvar av i Sverige. Om upplagen läggs på ostsidan kommer livsmiljön för många arter som finns i området att försvinna för gott. Sammantaget så har Mertainens ostsida med dess variation i markfuktighet, gamla träd och gott om lågor i olika nedbrytningsstadier absolut högsta skyddsklass som man kan tänka sig i Sverige. Vi känner inte till alla arter som finns i urskogarna här i norr. Under Mykologiveckan i jokkmokk 2011 hittades två nya arter för vetenskapen. Det visar att vi måste vara mycket rädd om sådana unika skogar som finns runt Mertainen. Problemen för de rödlistade arterna är att deras livsmiljö krymper för varje dag.

Naturskyddsföreningen har redan tidigt under samrådet framfört att deponier inte bör förläggas öster om dagbrottet där det bl a finns arter som svart trolldruva, många rödlistade arter som är beroende av död ved och gamla träd och flera arter orkidéer. Det är stor risk att högörtgranskogen strax norr om dagbrottet torkar ut och bäcken som rinner österut försvinner då får bl.a orkideerna som växer i fuktstråket längs bäcken problem. På baksidan av Mertainen finns det en kallkälla med ringlav. Naturskyddsföreningen har i ett skriftligt yttrande daterat 2011-10-31 framfört att området kring Mertainens östra topp är nyckelbiotop med mycket höga naturvärden. Även Gabna sameby har framfört att det område där sidobergsupplaget skulle ligga i nu av bolaget valt område (alternativ 2) är mycket värdefullt och att samebyn därför, om man måste välja, förordar huvudalternativ 5.

LKAB har inte beaktat information och synpunkter för det östra området vid valet av

lokalisering för upplagen. Föreningarna menar att gruvverksamhet med det föreslagna huvudalternativet för upplag inte kan tillåtas utföras då det påverkar höga naturvärden och står i strid med miljöbalkens hänsynsregler och artskyddet. Det valda alternativet som LKAB sökt tillstånd för skulle medföra irreversibla skador på höga naturvärden på östsidan. Vid val av alternativ synes det som att bolaget lagt vikten på ekonomiska hänsyn. Bolaget undviker att vid val av alternativ beakta de allvarliga konsekvenser valt alternativ ger för naturvärden. Föreningen menar att vid ett så allvarligt ingrepp i naturen som gruvverksamheten innebär måste det väljas ett alternativ som begränsar denna skada så långt som möjligt. De ekonomiska aspekter som bolaget anför för valt alternativ kan inte väga upp den allvarliga skada som sker på allmänna intressen i form av naturvärden.

Naturskyddsföreningarna menar därför att västra alternativet (alternativ 5) måste väljas med en justering av sovringsupplaget som inte får placeras på östra sidan utan behöver lokaliseras på annan mark än vad som nu anges. Det måste läggas utanför området med dom högsta naturvärdena. Ansökan behöver kompletteras i detta avseende.

Vid avtäckningen av de områden som tas i anspråk för verksamheten måste grova träd och lågor flyttas till skyddade områden för sådana substrat är ovanliga i skogslandskapet och till gagn för många rödlistade arter.

Oavsett vilket alternativ som väljs krävs kompensationsåtgärder eftersom det är höga naturvärden i de områden som tas i anspråk av verksamheten. Hur kompensationsåtgärder för denna skada ska ske har inte beskrivits i ansökan. Verksamheten vid Mertainen innebära en stor påverkan på naturmiljön i området, till stor del på grund av ianspråktagande av värdefulla skogsområden för upplag men även utsläpp och grundvattensänkningar som påverkar omkringliggande områden. LKAB behöver med bakgrund av detta ange och beskriva genomförandet av kompensationsåtgärder för det intrång i naturmiljön som sker genom verksamheten. Att anlägga artificiella bohyllor kompenserar inte för de stora områdena av förstörda livsmiljöerna som irreversibelt förstörs. Ofrånkomligen förstörs stora ytor med högsta klass naturvärde irreversibelt genom verksamheten.

Gammelskogen som avverkas där brytning ska ske, har sådana värden att ekologisk kompensation måste ske genom att LKAB bekostar inköp från privata markägare (inte statlig) av gammelskog av minst motsvarande naturvärden och åtminstone lika stor areal, samt reservatsbildning. Inköpet ska omfatta skog som länsstyrelsen inte har medel att lösa in.

Bilder från skogskurs 2006 i Mertainen

<http://www.norrbotten.snf.se/skog/kurser/2006/kiruna/20060820pem/index.htm>

Länkar till artportalen och dom fynd som är registrerade där. Klicka på den lilla kartbilden så syns det var fyndet är gjort.

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2012-10-12&tom=2012-10-12

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2012-09-01&tom=2012-09-01

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2012-08-25&tom=2012-08-25

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2012-06-07&tom=2012-06-07

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2012-05-26&tom=2012-05-26

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2010-09-14&tom=2010-09-14

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2010-06-13&tom=2010-06-13

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2009-08-02&tom=2009-08-02

http://www.artportalen.se/plants/uttag_obslista.asp?minaobsar=true&minamedobsar=true&from=2009-06-11&tom=2009-06-11

Mertainen - Recipienternas påverkan och beaktande av detta

En eventuell verksamhet i Mertainen skall förvisso ta fasta vid att man ska förbättra vattenkvaliteten i Mertaseno eller Pounujoki och se till att använda bästa teknik i sin verksamhet inom brytningsområdet i enlighet med ramdirektivet för vatten(RDV) och det av nationen fattade direktiven som följs av Vattenförvaltningsförordningen(VFF). Det synnerligt viktigt är att man ser till att vattenskyddet beaktas redan idag och följer BAT utvecklingen i samråd med tillsynsmyndigheten. Inom området skall givetvis nämnda recipienters påverkan beaktas och skyddas. Kontrollprogram tillsammans med tillsynsmyndigheten skall självfallet vidtas om tillstånd ges och programmet ifråga skall med all tydlighet visa hur provtagnings- och undersökningsmetodik ska bedrivas framöver är ofrånkomligt.

För att beakta miljökonsekvenserna från täktområdet är grundförutsättningarna att man på ett effektivt sätt utför vattenskyddsåtgärder så att belastningen på Mertaseno och Pounujoki inte medför någon fara för flora och fauna i åarna. Det är därmed av vikt att eventuella vidtagna vattenskydds konstruktioner skall försäkra att påverkat vatten till recipienterna är nöjaktigt i alla situationer under årscyklerna vad avser variationer i vattenflödet inom belastningsområdet. Man skall därmed i det fortsatta arbetet iakttaga största försiktighet under vinterhalvåret då det är lågvatten i recipienterna.

Av MKB:n framkommer det inte hur värdet för ammonium kontra ammoniak har varit under provtagningssekvenserna och hur effektkoncentrationen bedömts vara då risk föreligger att värdena för ammoniak i Mertaseno överstiga koncentrationen för vilken risk för påverkan av akvatiskt liv ur toxikologisk synvinkel. Man bör i detta sammanhang påpeka att synnerlig försiktighet skall föreligga under lågvattenperioden då ammoniak har ett stor inneboende fara ur toxikologisk synvinkel. Ammoniak koncentrationer i vatten kan ävenledes förorsaka skador på vegetationen och detta skall förvisso också beaktas i det fortsatta arbetet.

Av nollalternativet framkommer det inte hur belastningen förändras i åarna utan någon verksamhet och hur flora och fauna påverkas av detta. Nollalternativet skall ge i handen hur vattenlivet ser ut utan att verksamheten startas upp.

I övrigt bör framföras att vattenskyddet har en särställning i Europeiska unionen och är till för att vatten som bedömts ha hög eller god status inte försämras av bedriven verksamhet som påverkar recipienten ifråga. I den framtagna planen skall man se till att begränsa substanser som påverkar vattenkvalitet enligt ramdirektivet och de framtagna nationella vattenplanerna i enlighet med Vattenförvaltningsförordningen(VFF) med berörd Vattenrådsområde(VRO) som har den lokala kännedomen där den aktuella verksamheten skall bedrivas vid ett affirmativt beslut. Sålunda om det föreligger risk för påverkan av negativ karaktär av vattenstatusen skall detta därmed beaktas och undanröjas.

Vidare ska givetvis ramdirektivet för vatten (RDV 2000/60/EG) vara en av grundpelarna i den fortsatta beredningen tillsammans med det nationella regelverket enligt Vattenförvaltningsförordningen(VFF). I framtagandet av exploateringsplanen ska målet vara att förhindra att recipientens tillstånd försämras och till följd därav ska arbetet i framtagandet av projektet följa framtagna riktlinjer där man nyttjar bästa tillgängliga teknik, BAT-metoden, och se till att riskerna för skador i omgivande recipienter och grundvatten elimineras.

Tärendö den 25 mars 2013

Mats Bodmark

Vattenansvarig inom Länsförbundet för Naturskyddsföreningen

b.bodmark@globalnet.net

Dag som ovan

Lars andersson
Ordförande
Naturskyddsföreningen i Norrbottens län

Per-erik Mukka
Ordförande
Naturskyddsföreningen i Kiruna